

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Koryta

1891–1945 (1947)

Inventář

EL NAD č.: 91

AP č.: 299

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archivního fondu

Koryta (dříve Koryto) leží 9 km jižně od Kralovic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 400 m. Ves byla pravděpodobně pojmenována podle své polohy v korytech, úvalech, úžlabinách či podle polohy u koryt pro vysokou zvěř v lesích nebo pro dobytek na důležitých cestách. První písemná zmínka o Korytech pochází z roku 1175, kdy je kníže Soběslav II. daroval plaskému klášteru. Od 1. poloviny 15. století se pak v držení vsi střídali světší feudálové a plaský klášter. Po pobělohorských konfiskacích byla Koryta již trvale připojena k majetku plaských cisterciáků, konkrétně ke statku Kaceřov. Po zrušení kláštera bylo plaské dominium spravováno náboženským fondem, a to až do roku 1827, kdy je koupil Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku), který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku českého).

Koryta patřila až do roku 1850, kdy začaly fungovat nově zřízené politické úřady, k plaskému panství. V novém územněsprávním členění připadla obec Koryta do politického a soudního okresu Kralovice v Plzeňském kraji. K roku 1857 je doloženo, že místní obec Koryta byla tvořena dvěma katastrálními obcemi – Koryty a Dobříč. Obec tehdy patřila k obvodu fary v Plané, kam zřejmě do roku 1788 docházely zdejší děti do školy, poté navštěvovaly školu v Kaceřově. Roku 1878 byla povolena škola přímo v Korytech, vyučování bylo ovšem zahájeno až po postavení nové školní budovy v roce 1880.

Na základě výše zmíněných zákonných ustanovení byly v Korytech zřízeny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorcí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. Složení prvních obecních výborů v Korytech zůstává pro nedostatek informací v pramenech neznámé. Historicky nejstarším doloženým představeným obce je František Petřík, který je roku 1878 uváděn jako předseda zatímní Místní školní rady v Korytech. V roce 1889 bylo na základě vyhlášení c. k. místodržitele pro Čechy povoleno rozdělení Koryt ve dvě místní obce – Koryta a Dobříč (vyhláška č. 15/1890 zemského zákoníku českého).

Po vzniku ČSR se obecní volby v Korytech uskutečnily v roce 1919 podle novelizovaných ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). V čele obce tak stálo obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Starostou obce se tehdy stal František Bajer. Za první republiky zasedali v místních obecních orgánech zástupci agrární a sociálně demokratické strany. Většinu si v nich téměř po celé meziválečné období udržovali agráři, výjimkou byly volby v roce 1928, kdy obě strany získaly shodně po 6 mandátech.

Na základě novely č. 76/1919 Sb. byla v obci zřízena finanční komise. Jen příležitostně byla sestavována komise pro soupis hospodářského zvířectva. Ačkoliv volba letopisecké komise není v dochovaných písemnostech zaznamenána, pamětní kniha byla asi od roku 1933 vedena zdejším řídícím učitelem Václavem Šimou. Obecní zastupitelstvo i nadále jmenovalo své zástupce do Místní školní rady v Korytech, nově také do knihovny rady a místní osvětové

komise. Obec obsazovala funkce obecního hajného, posla, zvoníka, lesního hospodáře a ohledače masa a dobytka, který od roku 1939, kdy byla zakoupena dobytčí váha, vykonával ještě činnost vážného. Po zřízení hřbitova na podzim roku 1934 byl ustanovován také obecní hrobník. K nemovitému jmění obce patřily vedle pozemků a lesů ještě obecní domky čp. 24 (chudobinec) a čp. 36 (kovárna), jež byly zakoupeny asi v polovině 20. let 20. století.

Už na počátku 30. let byla v Korytech provedena elektrifikace obce, na kterou si obecní zastupitelstvo vypůjčilo u Okresní hospodářské záložny v Kralovicích 25 000 Kč. Pro potřeby místního sboru dobrovolných hasičů byla nákladem obce asi na přelomu 30. a 40. let vybudována betonová vodní nádrž.

Neúspěchem však skončila jednání ohledně postavení nové školní budovy. Po celé meziválečné období se obecní zastupitelstva v Korytech a v Dobříči nedokázala shodnout na tom, zda by měla být nová škola postavena v Dobříči, kde bylo více dětí, nebo opět v Korytech. Spor se dostal až k Nejvyššímu správnímu soudu v Praze, který v roce 1939 rozhodl ve prospěch obce Koryt. Vzhledem k válečným událostem, ale také k finanční situaci obou obcí ke stavbě školy nakonec nedošlo a nadále se vyučovalo ve stávající nevyhovující budově, jejíž stav musel být poté zřejmě každoročně kontrolován.

Činnost Obecního úřadu v Korytech byla ukončena v roce 1945 ustavením místního národního výboru.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	209	neuvedeno
1869	471	68
1880	509	71
1890	214	32
1900	229	34
1910	275	36
1921	263	38
1930	220	44

Seznam doložených starostů

František Petřík	doložen 1878
Josef Mertl	doložen 1892,1895,1898
Antonín Duchek	1903 (?)–1912
Martin Levora	1912–1919
František Bajer	1919–1923 (?)
Václav Kondelík	1923 (?)–1928
Antonín Svoboda	1928–1932
Václav Kondelík	1932–1935
František Kondelík	1935–1942 (?)

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Koryta tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Korytech. Z dochovaných archiválií není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány.

Dne 17. 7. 1955 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Korytech a vybraný materiál převzal do okresního archivu. K jeho zapsání do knihy přírůstků došlo až dodatečně v roce 1996 pod číslem 956 s datem 17. 7. 1955. Obě pamětní knihy obce, zmiňované v protokolu z archivní prohlídky vykonané v roce 1955, a to „Kronika obce Koryt ve fotografiích“ a „Pamětní kniha obce Koryt“ (založená v roce 1933 řídicím učitelem Václavem Šímou) nebyly zatím do okresního archivu předány a v době zpracování fondu byly neznámé.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Koryta je Obecní úřad v Korytech. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010).

V roce 1956 Jaroslav Vavřík fond obecního úřadu hrubě uspořádal a Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností. Během současného pořádání došlo ke změně v jeho celkovém časovém a fyzickém rozsahu i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Fond AO Koryta o celkové metrži 0,26 bm tak nyní obsahuje 5 úředních knih, 2 podací protokoly a 1 karton spisů.

Knihy inv. č. 1 a 10 obsahují více agend, jež jsou podrobně popsány v inventárním seznamu. Časový přesah v případě inv. č. 1 a 9 tvoří záznamy z období místního národního výboru. Vzhledem k jejich zanedbatelnému rozsahu byly archiválie ponechány ve fondu archivu obce.

Zápisů ze schůzí obecních orgánů inv. č. 1 byly zařazeny do I. kategorie, ostatní písemnosti do II. kategorie. Archiválie jsou kromě ojedinělých dvojjazyčných německo-českých tiskopisů psané česky a v době zpracování fondu se až na drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu. Restaurátorský a konzervátorský zásah tak není zapotřebí.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond AO Koryta poskytuje dostatek informací o činnosti zdejší obecní samosprávy i vývoji obce především v meziválečném období. Cenné jsou zejména tři knihy zápisů ze schůzí obecních orgánů z let 1903–1942. V letech 1931–1935 nebyly protokoly ze schůzí vůbec vedeny, anebo se nedochovaly. Aktový materiál je zastoupen pouze neúplnými rozpočty obce, několika pojistnými smlouvami a dvěma platebními rozkazy. Z dochovaného účetního materiálu lze získat alespoň částečný přehled o hospodaření obce. Některé zápisy z obecních voleb, rozpočty, uzávěrky či spisy týkající se elektrifikace obce obsahuje také fond Okresní úřad Kralovice.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Koryta uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v říjnu 2011 a čistopis pomůcky zhotovila v květnu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1855–1945 (1948)*, Koryta – obecní záležitosti 1918–1936, kart. 22.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Národní škola Koryta 1880–1959 (1965)*, pamětní knihy 1888–1935, 1935–1939, 1940–1959 inv. č. 1–3, vlastivědný deník 1930–1949, inv. č. 4.

b) Tištěné prameny

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

SCHWARZ, František. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákoník zemský Království českého, 1890 (částka 6., 11. 3.).

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 6*. Plzeň, 1996.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

HUBKA, Petr – VITOUŠOVÁ, Marie. *Národní škola Koryta 1880–1959 (1965): inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 16]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1983.

KOČKA, Václav. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. II. díl – Ch–L*. Praha, 1949.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jednotka
---------	-------	---------------	--------------

I. Knihy

1	Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva) (27. 7. 1903–1. 7. 1922) Trestní rejstřík 1900–1936 (1946) Evidence vydaných domovských listů a pracovních knížek 1891–1927 Výkaz stavebního dříví 1904–1911	1891–1936 (1946)	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, trestního senátu a finanční komise (5. 1. 1923–1. 5. 1930)	1923–1930	K 2
3	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, trestního senátu a finanční komise (13. 5. 1936–23. 4. 1942)	1936–1942	K 3

II. Spisový materiál

1. Registrurní pomůcky

4	Podací protokol (3. 1. 1933–5. 4. 1939)	1933–1939	R 1
5	Podací protokol (5. 4. 1939–6. 3. 1943)	1939–1943	R 2

2. Spisy

6	Rozpočty obce (pouze za správní roky 1928, 1931 a 1938)	1928–[1938]	N 1
7	Pojistné smlouvy obce	1937–1944	N 1
8	Platební rozkazy na činžovní daň obecních domů čp. 24 a 36	1939	N 1

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

9	Hlavní kniha	1939–1945 (1947)	K 4
---	--------------	------------------	-----

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jednotka
10	Pokladní deník obecního jmění, obecního statku (kmenového jmění) a chudinského fondu 1909–1931 Hlavní kniha 1932–1933 (pouze správní rok 1932)	1909–1933	K 5
2. Účty			
11	Účetní uzávěrky (pouze za správní roky 1928, 1931, 1940)	[1929]–1941	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Koryta
Značka archivního fondu:	AO Koryta
Časový rozsah:	1891–1945 (1947)
Počet evidenčních jednotek:	8 (5 úředních knih, 2 podací protokoly a 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	11
Rozsah v bm:	0,26
Stav ke dni:	
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom 30. 5. 2012, čj. SOAP/060-163/2012